

Pohjanmaan rannikkoseudut 2020 - vastaavat elinvoimaisten paikallisyhteisöjen tarpeisiin

POHJANMAAN RANNIKKOSEUDUT 2020 – VASTAAVAT ELINVOIMAISTEN PAIKALLISYHTEISÖJEN TARPEISIIN

Sisällysluettelo

1. Aktion Österbottenin kehitysstrategia – myönteisen kehityksen perustana ovat vision juurruttaminen paikallisyhteisöön ja sosiaalinen pääoma	1
1.1 Johdanto	1
1.2 Aktion Österbottenin organisaatio ja paikallisen kehitysstrategian valmistelu	2
2. Nykytilanteen analyysi: väestökehitykseen, työllisyyteen, elinkeinorakenteeseen ja palvelujen saatavuuteen liittyvät trendit.....	3
2.1. Lähtökohdat eurooppalaisessa maaseutuyhteydessä.....	3
2.2. Talousalueiden kehityksen analysointi – Pohjanmaan sisäinen dynamiikka	4
2.2.1. Väestökehitys	4
2.2.2. Talous, työllisyys ja BTV-indikaattori.....	5
2.2.3. Aluerakenne, talousmaantiede ja palvelujen saatavuus.....	6
2.3. Pohjanmaan paikallisen kehitysstrategian pohjana olevien vahvuuksien, heikkouksien, uhkien ja mahdollisuuksien arviointi	7
3. LEADER-strategia Pohjanmaan rannikkoseudut 2020 – vastaavat elinvoimaisten paikallisyhteisöjen tarpeisiin.....	8
3.1. Painopistealue 1: Tieto- ja innovaatioympäristön vahvistaminen	8
3.2. Painopistealue 2: Sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden lisääminen.....	10
3.3. Painopistealue 3: Monipuolisempi elinkeinorakenne	12
3.4. Painopistealue 4: Paikalliset elinvoimaiset kyläyhteisöt	13
3.5. Kansainvälinen ja alueiden välinen strategia	15
3.6. Kehitysstrategian hallinto ja toteutus suunnitelma	17
3.7 Muut tavoitteet, rahoitus ja seuranta	18

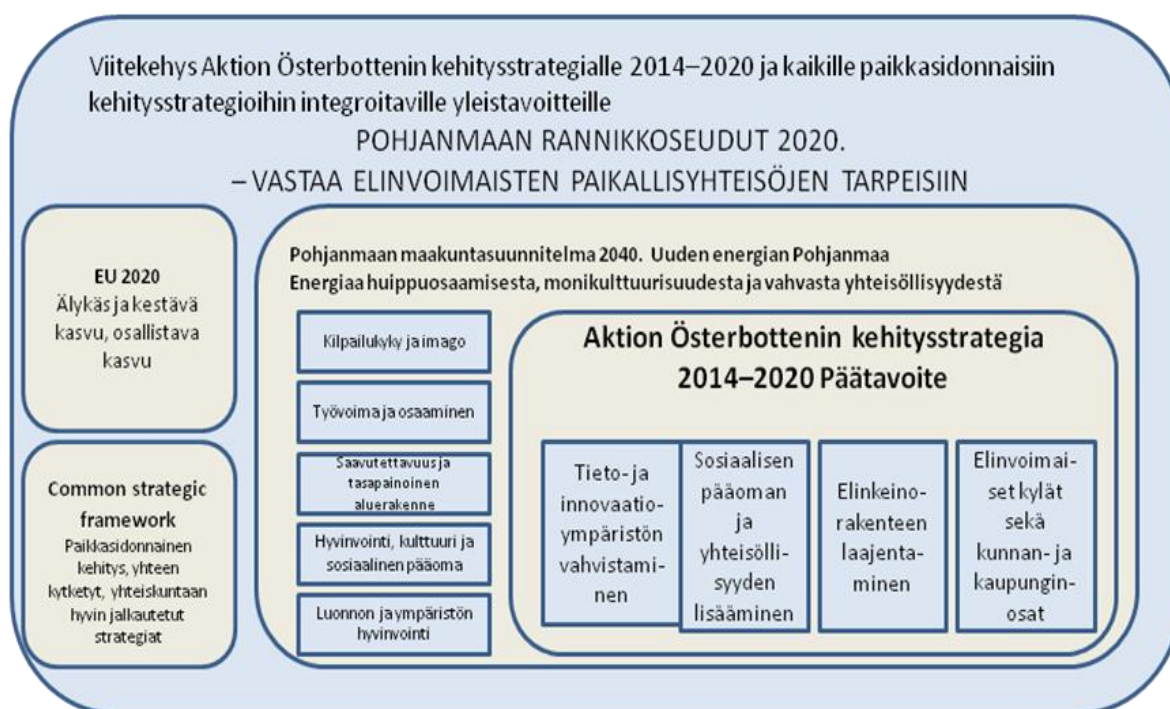
1. Aktion Österbottenin kehitysstrategia – myönteisen kehityksen perustana ovat vision juurruttaminen paikallisyhteisöön ja sosiaalinen pääoma

1.1 Johdanto

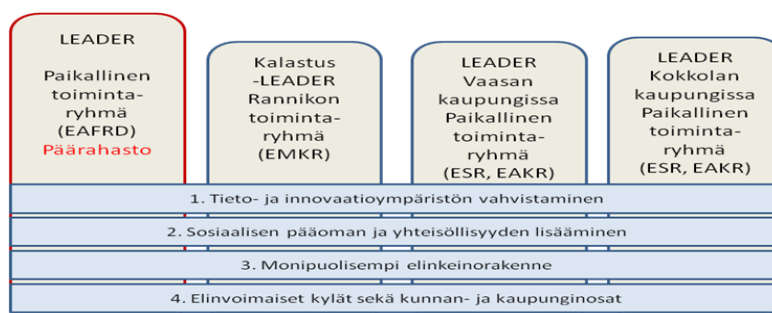
Kehitysstrategiamme keskeinen sisältö perustuu seuraaviin seikkoihin:

- Jokaisella paikalla on oma ainutlaatuinen vahvuutensa. Kehitysprosessi on paikkasidonnainen ja sen lähtökohtana ovat paikallisyhteisöjen tarpeet ja juurruttaminen paikallisväestön keskuuteen.
- Vahva kumppanuus monien erilaisten toimijoiden ja instituutioiden kanssa heidän omien resurssiensa, kykyjensä ja paikallistietoutensa mobilisoimiseksi.
- Eri strategiat kootaan yhteen sektorirajat ylittävässä monipuolisessa yhteistyössä, johon osallistuu monia toimijoita ja viranomaisia.

Aktion Österbottenin kehitysstrategia 2014–2020 noudattaa Euroopan unionin asettamia tavoitteita ja aluetamme koskevia suunnitelmia. Yleiset tavoitteemme:

Yleinen strategiamme on sen vuoksi jaettu ainakin neljään paikkasidonnaiseen strategiaan. Jokaiselle paikkasidonnaiselle strategialle on nimetty oma paikallinen toimintaryhmänsä, joka vastaa hankkeiden valinnasta ja joka pyrkii samoihin yleistavoitteisiin:

Käsitteltävänä oleva strategia käsittelee LEADER-strategiaa. Aktion Österbottenin tarkoituksena on myös koordinoida muita paikkasidonnaisia strategioita, jotka rahoitetaan muista rahastoista ja jotka yhdessä antavat suuria kehityssynergioita. Paikkasidonnaisien strategioiden avulla voidaan tunnistaa seutumme tärkeimmät alueelliset haasteet: maaseudun paikallinen

kehittäminen, rannikkoalueet, joissa kalastuksella on merkittävä asema sekä Vaasan ja Kokkolan kaupunkialueet. Kehitysstrategiamme perustuu aikaisempien ohjelmakausien kokemuksiin.¹

Pyrimme edistämään avoimuutta ja innovatiivista toimintaa. Kehitysstrategia on suunniteltu kattavaksi, koska emme voi tietää, miten hyviä hankkeita alueella tulevien vuosien aikana syntyy. Kehitysstrategian painopiste on kapasiteetin rakentamisessa ja paikallisen sopeutumisen ja muutoksen luomisessa. Kiinnitämme myös paljon huomiota hankkeisiin, jotka perustuvat paikallisiin vahvuuksiin ja priorisointeihin, ja annamme niistä lisäpisteitä.

LEADER-strategiassa yli puolet resursseista jaetaan painopistealueille Elinvoimaiset kylät ja Sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden lisääminen. Olemme saaneet siitä visiollemme otsikon: Pohjanmaan rannikkoseudut 2020 – vastaavat elinvoimaisten paikallisyhteisöjen tarpeisiin.

POHJANMAAN RANNIKKOSEUDUT 2020 – VASTAAVAT ELINVOIMAISTEN PAIKALLISYHTEISÖJEN TARPEISIIN

Vuonna 2020 koko Pohjanmaan rannikkoseudulla toimii lukuisia paikallisia ja elinvoimaisia yhteisöjä. Aktion Österbottenin paikkasidonnaisen strategian avulla vastaamme näiden elinvoimaisten yhteisöjen asukkaiden tarpeisiin.

Työskentelemme yhdessä ja mottomme on

"Pienten yhteisöjen on toteutettava suuria visioita!"

1.2 Aktion Österbottenin organisaatio ja paikallisen kehitysstrategian valmistelu

Aktion Österbottenilla on pitkät perinteet paikallisyhteisöjemme tiedon lisäämisessä. Toimintaryhmään kuuluu 76 henkilöjäsentä, 52 yhdistystä ja yhteisöä, 14 kuntaa sekä 2 kuntayhtymää. Hallitus on koottu kolmikantaperiaatteella. Olemme toimineet 1960-luvulta lähtien koko Pohjanmaan kattavana keskusjärjestönä ja toimintaamme osallistuvat ennen kaikkea kolmannen sektorin toimijat, kansanliikkeet. Kuka tahansa voi halutessaan liittyä Aktion Österbottenin jäseneksi.² Aktion Österbotten ei ole harjoittanut historiallisista syistä aktiivista jäsenhankintaa paikallisyhdistyksissä, jotka ovat jo olleet edustettuina organisaatiossamme alueellisen keskusjärjestönsä kautta. Sen jälkeen kun Studieförbundet i Österbotten r.f. ja Svenska Österbottens byar r.f. yhdistivät toimintansa ja muodostivat Aktion Österbottenin vuonna 2009, olemme kuitenkin pyrkineet löytämään uusia jäseniä ruotsinkielisen Pohjanmaan kyläyhdistyksistä. Svenska Österbottens byar toimii tällä hetkellä omana, kylätoimintaan keskittyvänä työryhmänä Aktion Österbottenissa. Jäsentemme keskuudessa meillä on 12 alueellista keskusjärjestöä, joilla puolestaan on yli 540 paikallista jäsenyhdistystä. Nämä järjestöt ovat selkeästi aatteellisia yhdistyksiä ja niillä on arviolta 61 400 henkilöjäsentä ja yli 1 200 yritysjäsentä koko Pohjanmaan alueella. Tämän organisaatiotekniikan ansiosta voimme todeta Aktion Österbottenin olevan alueellamme kokoava ja laajalle jalkautunut voima.³

LEADER-kehitysstrategia kattaa maantieteellisesti osan Kokkolaa (aikaisemmin Kokkolan maalaiskunta), Kruunupyy, Luoto, Pietarsaari, Pedersöre, Uusikaarlepyy, Vöyri, Mustasaari, osa Vaasaa (Sundomin kylä), Maalahti, Korsnäs, Närpiö, Kaskinen ja Kristiinankaupunki. Toiminta-alueella asuu yhteensä 107 584 henkilöä väestötilaston mukaan (31.12.2013).⁴ Lisäksi teemme erittäin tiivistä yhteistyötä naapurialueemme Kyrönmaan Yhyres-kehittämissyhdystys ry:n sekä Pirityiset ry:n kanssa. Kaksikielisten alueiden paikalliset toimintaryhmät ovat myös ensisijaisia yhteistyökumppaneitamme.

Valmisteluprosessi on ollut monipuolinen. Olemme koonneet strategian paikallisiin priorisointeihin ne kehitysstrategiaa konkretisoivat toimet, joita on noussut esiin seminaareissa, workshoppeissa, tiedotustilaisuuksissa ja lausuntokierroksilla. Seminaareissa ja työpajoissa on lisäksi käsitelty kehitysstrategian erityisteemoja: nuoria, organisaatiolaitosta ja sosiaalista pääomaa, uutta ja kestävää energiaa, kotouttamista monikulttuurisessa yhteiskunnassa sekä monipuolista elinkeinorakennetta ja naisryhtäjäjyyttä. 14 jäsenkokoukseen, seminaariin ja workshoppiin on osallistunut 254 henkilöä, joista 128 oli naisia ja 17 alle 25-vuotiaita. 41 tiedotustilaisuuteen on lisäksi osallistunut 924 henkilöä, joista 502 oli naisia ja 46 alle 25-vuotiaita. Kunnat, kehitysviranomaiset ja

¹ Ks. liite 1.

² Yhdistyksen säännöt ovat liitteessä 2.

³ Alueorganisaatioiden jäsentilastot ovat liitteessä 3.

⁴ Asukasluvut ovat liitteessä 4.

kehitysyhtiöt ovat myös antaneet lausuntonsa strategialuonnoksesta valmisteluvaiheessa, niitä saatiin yhteensä 28 kappaletta. Kaikki lausunnot on huomioitu strategiaa työstettäessä Kevään aikana Aktion Österbotten on lisäksi ryhtynyt tiedotustoimenpiteisiin sen jälkeen, kun strategiaa muokattiin saadun palautteen ja esiarvioinnin perusteella. Kunnat (14 kpl) ja Aktion Österbottenin jäsenet (76 kpl) saivat strategialuonnoksen ja mahdollisuuden antaa uusi lausunto maaliskuussa 2014. Yhteensä noin 1178 henkilöllä on ollut mahdollisuus tutustua strategiaan ja vaikuttaa sen sisältöön.⁵ Svenska Österbottens byar r.f.:n työryhmä on käsitellyt ehdotuksen ja tarkastanut sen vertaamalla sitä ruotsinkielistä Pohjanmaan kyläkehitysohjelmaa vasten 4.10.2012. Rannikon toimintaryhmä (KAG) on käsitellyt ehdotuksen ja tarkastanut sen vertaamalla sitä Kala-LEADER-toimintaan 13.06.2012. Aktion Österbottenin hallitus on käsitellyt ehdotusta ja tarkastanut sen vertaamalla sitä yhdistyksen nykyiseen toimintaan 5.6.2013. Hallitus hyväksyi lopullisen kehitysstrategian 14.5.2014.

2. Nykytilanteen analyysi: väestökehitykseen, työllisyyteen, elinkeinorakenteeseen ja palvelujen saatavuuteen liittyvät trendit

2.1. Lähtökohdat eurooppalaisessa maaseutuyhteydessä

Maaseutututkimuksessa korostetaan yhä voimakkaammin alueellista ja paikkasidonnaista lähtökohtaa maaseutukehityksen analysoinnissa, varsinkin tarkasteltaessa alueellista yhteisöllisyyttä. Globalisaation vanavedessä seuraavat kehitysvoimat muokkaavat seutuja eri suuntiin ja lisäävät siten alueiden välisiä eroja. Maaseudun myönteisen kehityksen mahdollistavat varsinkin aineettomat resurssit, kuten tieto ja osaaminen, sosiaalinen pääoma sekä instituutiot ja verkostot.⁶

Pohjanmaan maakunta on valtaosin maaseutumainen ja saavutettava alue, jonka kasvu on keskimääräisesti suurempaa kuin vastaavilla alueilla EU:ssa ja joka on myös nk. kulutusmaaseutua. Valtaosin maaseutumainen alue on aluetta, jonka väestöstä 50 % asuu maaseudulla (väestötiheyden mukaan) ja saavutettava alue, jossa ”yli puolet väestöstä voi ajaa vähintään 50 000 asukkaan keskukseen 45 minuutissa”. Tämän tyyppiset alueet muodostavat noin kolmanneksen sekä Euroopan kokonaispinta-alasta että maaseutualueista, samalla kun niiden asukasmäärä on vain neljäsosa kaikesta maaseutuväestöstä ja tuotanto vain 22 % EU:n bruttokansantuotteesta. Toisessa tärkeässä ulottuvuudessa tarkastellaan kasvua, joka vaikuttaa alueelle suuntautuvaan muuttoliikkeeseen, bruttokansantuotteen kehitykseen, työllisyyteen ja työttömyyteen. Pohjanmaa kuuluu alueisiin, jossa kasvu on EU:n keskitasoa suurempaa. Pohjanmaa on kulutusmaaseutua, jossa kehityksen painopiste on paitsi perustuotannossa myös uusissa maaseutua hyödyntävissä palveluissa, kuten matkailu ja luontopalvelut, sekä nk. julkishyödykkeissä, kuten luontomaiset, luonnonvarat jne. Tässä suhteessa Pohjanmaa ei eurooppalaisesta näkökulmasta tarkasteltuna eroa juurikaan Suomen muista maakunnista. Sen sijaan suuri osa Suomen muista maakunnista on nk. syrjäisiä alueita, joiden osuus on Suomessa suhteellisesti suurempi kuin muissa jäsenvaltioissa. ”Aseman määrittäminen” antaa joitakin loppupäätelmiä kehityspolitiikalle, seuraavassa on EDORA-hanketta vapaasti noudattaen kuvattu potentiaalisia kehitystrendejä ja -skenaarioita:⁷

Aluetyppi	Vaikutus keskittymiseen maaseudulla	Kaupunki-maaseutu	Globalisaatio
Valtaosin saavutettava maaseutu	Kehitys johtaa erikoistumiseen ja tuotannon tehostumiseen. Alkutuotannon työllistävä vaikutus kuitenkin vähenee, koska talouden muut osat kasvavat nopeammin	Kaupungin ja maaseudun välinen vuorovaikutus kasvaa, mikä johtaa muuttoliikkeen ja taloudellisen toiminnan lisääntymiseen kaupungeja ympäröivillä maaseutualueilla	Globaalin talouden lisääntynyt integrointi tuo mukanaan uusia kehitysmahdollisuuksia
Kulutusmaaseutu	Vahva keskittyminen peruselinkeinoiniin sekä maaseutua uusilla tavoilla hyödyntäviin palveluihin. Menestystekijät määräytyvät ympäristön ominaisuuksien ja alueen saavutettavuuden perusteella.	Maaseutupalvelujen kysyntä kasvaa kaupunkiväestön keskuudessa.	Maaseudun resurssien sekä matkailu- ja virkistyspalvelujen (kansainvälinen) kysyntä kasvaa.

⁵ Valmisteluprosessin kuvaus on liitteessä 5.

⁶ Nordregio, The New Rural Europe: Towards Rural Cohesion Policy, 2011:1, s. 17-18.

⁷ Nordregio 2011:1, s. 39-46, 56, 121-123.

Suomen ympäristökeskus on laatinut työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta uuden maaseututypologian⁸. Maaseututyytit eivät noudata siinä kuntarajoja, vaan ne on määritelty toisin perustein. Pohjanmaalla esiintyy seuraavia maaseututyyppisiä:

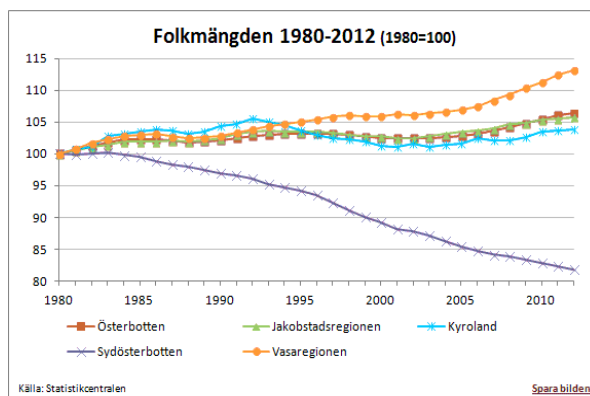
- ydinmaaseutu, ensisijaisesti Suupohjan rannikoseutu, Vöyri ja Pietarsaaren seutu
- harvaan asuttu maaseutu, ensisijaisesti saaristoalueet ja rannikon kylät, esim. Maalahden saaristokunta
- kaupungin läheinen maaseutu, ensisijaisesti Vaasan, Pietarsaaren ja Kokkolan ympäristö
- ulompi kaupunkialue, Vaasan, Pietarsaaren ja Kokkolan keskustojen lähiympäristö

2.2. Talousalueiden kehityksen analysointi – Pohjanmaan sisäinen dynamiikka

Pohjanmaa koostuu keskenään hyvin erilaisista osa-alueista, joilla on selkeät omat kehitysprofiilit. Maakunnan sisäisen dynamiikan tarkastelussa käytetään sen vuoksi usein lähtökohtana eri talousalueita eli Suupohjan rannikoseutua, Vaasan seutua, Pietarsaaren seutua ja Kokkolan seutua. Kehityksen kannalta merkittävät tekijät, kuten esimerkiksi tiettyjen elinkeinojen tuotantokeskittymät, ovat usein hyvin kuntakohtaisia.

2.2.1. Väestökehitys

Kaupungistuminen on ollut viimeisten 50 vuoden ajan vallitseva trendi, sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti. Vakituinen asutus on keskittynyt kaupunkeihin, samalla kun Suomelle hyvin tyypillisen trendin mukaan monet hankkivat vapaa-ajanmökkin kakkosasunnokseen. Pohjanmaalla asuu runsaat 180 000 henkeä ja väestösuuntaus on yleisesti positiivinen. Myönteiseen kehitykseen vaikuttaa voimakkaasti nettosiirtolaisuus, jossa muutto ulkomailta on suurempi kuin poismuutto, sekä syntyneiden enemmisyys erityisesti Vaasan ja Pietarsaaren seuduilla. Kaudella 2007–2012 väestö väheni vain viidessä Pohjanmaan 15 kunnasta. Kolme näistä kunnista, nimittäin Närpiö, Kristiinankaupunki ja Kaskinen, sijaitsevat Suupohjan rannikoseudulla. Tällä talousalueella väestö on vähentynyt jo pitkään tasaiseen tahtiin.

Lähde: Pohjanmaa lukuina, tilastoportaali www.pohjanmaalukuina.fi, joulukuu 2013

Paikalliselle elinvoimaisuudelle on erityisen tärkeää väestön taloudellinen huoltosuhte, jossa verrataan lasten, nuorten ja vanhusten osuutta 15–64-vuotiaiden määrään. Mitä suurempi taloudellinen huoltosuhte on, sitä heikompana alueen tilannetta pidetään. Pohjanmaa kuuluu muilta osin niiden viiden maakunnan joukkoon, joissa taloudellinen huoltosuhte on edullisin ja lähellä maan keskitasoa. Monilla alueilla taloudellinen huoltosuhte kuitenkin heikkenee väestön ikääntyessä. Vaasan, Pietarsaaren ja Kokkolan seuduilla sekä Kyrönmaalla taloudellisen huoltosuhteen kehitys on kuitenkin lievempää verrattuna muihin alueisiin maassamme. Kaikkein nopeimmin huoltosuhte heikkenee Suupohjan rannikoseudulla.⁹ Yksi tärkeimmistä väestökehitykseen myönteisesti vaikuttaneista yksittäisistä tekijöistä on maahanmuutto. Maan sisällä tapahtuvassa muutossa maakunta menettää asukkaita. Ulkomailta suuntautuvan maahanmuuton vuoksi tulos kuitenkin pysyy positiivisena. Pohjanmaan ja Ruotsin välinen muuttoliike on erityisen vilkasta, mutta valitettavasti nettomuutto Ruotsiin on negatiivinen. Pohjanmaan asukasmäärä kasvoi 2000-luvulla varsinkin Aasiasta, Itä-Euroopasta ja Afrikasta, esimerkiksi Venäjältä, Somaliasta, Virosta ja Kiinasta tulleiden maahanmuuttajien myötä. Nettomuutto Ruotsiin oli sen sijaan negatiivinen.¹⁰

Maahanmuutto on globaali ilmiö, ja se on tuonut lievitystä Pohjanmaan monilla toimialoilla jo melko pitkään vallinneeseen työvoimapulaan. Tämä koskee sekä alkutuotantoa, erityisesti kasvihuoneviljelyä ja turkistarhausta, että teollisuutta, erityisesti metalli-

⁸ Ks. liite 6.

⁹ Rakennemuutoskatsaus 2011. Suomen Kuntaliitto

¹⁰ Pohjanmaa lukuina, tilastoportaali, www.pohjanmaalukuina.fi, toukokuu 2013

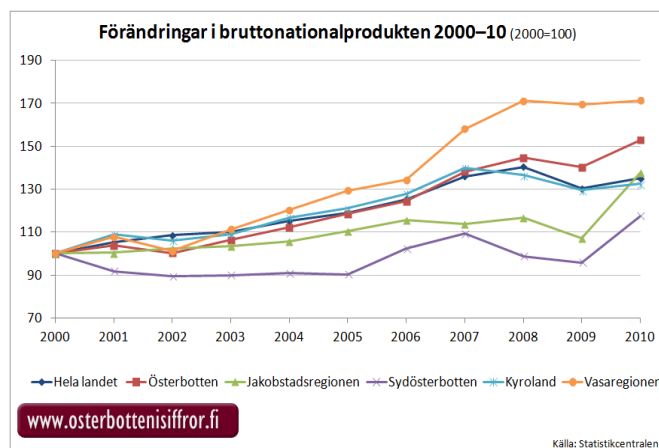
ja työpajateollisuutta. Maahanmuutto on enimmäkseen urbaani ilmiö, koska useimmat maahanmuuttajat muuttavat kaupunkeihin. Pääkaupunkiseudun lisäksi myös Pohjanmaa on väestöltään kansainvälinen maakunta. Pohjanmaan talousalueet eroavat monista muista alueista siinä, että maahanmuuttoyhteisissä esiin nousevat myös maaseutualueet. Vaasan, Pietarsaaren ja Kokkolan seudun sekä Suupohjan rannikkoseudun kunnat ovat edelläkävijöitä maahanmuutto- ja kotouttamiskysymyksissä.¹¹

Tulevaisuuden trendien arviointi

Koska Pohjanmaan maaseutu on helposti saavutettavaa ja hyvinvoivaa ydinmaaseutua ja kaupunkien läheistä maaseutua on syytä olettaa, että väestökehitys pysyy useimmissa kunnissa myönteisenä myös jatkossa. Tämä koskee erityisesti talousalueita, joissa maahanmuutto ja/tai syntyneiden enemmitys on positiivista. Yksi maaseutukehityksen suuria haasteita tulevaisuudessa on maahanmuuttajien kotouttaminen. He muodostavat tärkeän resurssin paitsi työvoimana myös paikallisyhteisön kehittäjinä. Koska monissa kunnissa on tulevaisuudessa myös toisen sukupolven maahanmuuttajia, ulkomaalaiset juurtuvat alueelle ja muodostavat yhä monipuolisemman kansalaisresurssin.

2.2.2. Talous, työllisyys ja BTV-indikaattori

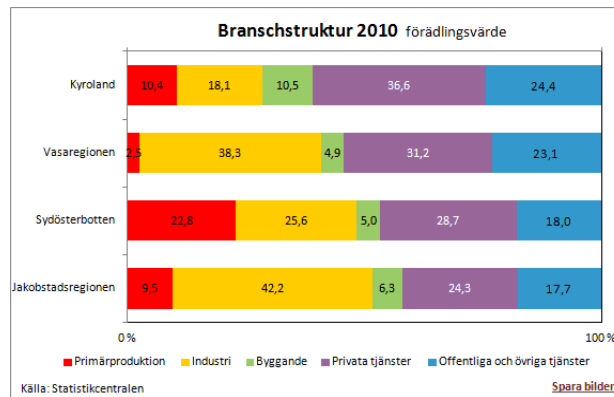
Pohjanmaan taloudellinen perusta on vahva. Pohjanmaan asukaskohtainen BKT oli vuonna 2009 Suomen maakunnista kolmanneksi paras. Maakunnan monipuolinen elinkeinorakenne saattaa olla selityksenä sille, että maakunta pärjää hyvin, suhdanteista riippumatta.

Lähde: Pohjanmaa lukuina www.pohjanmaalukuina.fi tilastoportaali, toukokuu 2013.

Vaasan seutu kasvaa nopeimmin ja Suupohjan rannikkoseutu hitaimmin. Usein toistuva kuvio on se, että kasvu jatkuu varsinkin Vaasan seudulla, kun se taas muualla maassa heikkenee huomattavasti. Tulokseen vaikuttaa osaltaan kansainvälisesti kilpailukykyinen elinkeinoelämä, jonka myönteiset vaikutukset näkyvät kokonaisilla työssäkäyntialueilla. Toimialarakenne vaihtelee: Pietarsaaren seutu on teollisuusvaltaisinta, kun taas alkutuotanto on merkittävää Suupohjan rannikkoseudulla.

¹¹ Rakennemuutoskatsaus 2011. Suomen Kuntaliitto

Lähde: Pohjanmaa lukuina www.pohjanmaalukuina.fi tilastoportaali, toukokuu 2013.

Maakunnan työllisyys on myös selkeästi parempi kuin monin paikoin muualla Suomessa. Pohjanmaan työttömyysaste on alhaisempi kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2012 työttömien osuus työvoimasta oli Pohjanmaalla 6,0 %, kun vastaava luku koko maassa oli 7,7 %. Hyvä työllisyys johtuu osittain monipuolisesta elinkeinorakenteesta. Teollisuuden osa arvonnoususta on yli kolmanneksen ja työpaikoista lähes neljänneksen. Myös sosiaali- ja terveydenhuoltoala sekä kauppa ovat maakunnassa suuria työnantajia. Suuri osa Pohjanmaan teollisuustuotannosta menee vientiin. Viennin osuus teollisuuden koko liikevaihdosta oli 71 % vuonna 2010. Kun viennin arvoa verrataan euroissa, Pohjanmaa sijoittuu maakuntien joukossa viidenneksi, ja maakunnan osuus Suomen teollisuusviennistä on runsaat 8 %.¹² Alkutuotannon elinkeinojen osuus työvoimasta on vähentynyt kaikilla alueilla vuosina 2001–2008. Työpaikkojen vähenemistä on kuitenkin kompensoinut jalostus- ja palvelutoimialojen kasvu. Suupohjan rannikkoseudulla ja Pietarsaaren seudulla myös jalostuksen työpaikat ovat valitettavasti vähentyneet. Suupohjan rannikkoseudulla palvelutoimialojen kasvu ei riitä kompensoimaan alkutuotannon ja jalostusteollisuuden työpaikkojen menetystä.

Alueiden elinkeinorakenteet ovat erilaisia, mikä johtaa myös erilaisiin kehityssuuntauksiin. Jos elinkeinokeskittymää mitataan alueella tuotetun jalostusarvon mukaan, Vaasan seutu on erityisen vahva perusteellisuudessa metalli- ja mekaanisen teollisuutensa ansiosta. Alueella on myös Pohjoismaiden vahvin energiaklusteri. Vaasan seudulla ja Kyrönmaalla, Pietarsaaren ja Kokkolan seuduilla sekä Suupohjan rannikkoseudulla on erityisesti KOKO-ohjelmien puitteissa keskitytty omiin klusteri- ja profiilikysymyksiin. Saadaksemme yhtenäisen kehityskuvan tarkastelemme BTV-indikaattoria, jonka nimi tulee lyhenteestä BKTA, Työllisyys ja Väestö. BKTA tarkoittaa alueellista bruttokansantuotetta. 25 talusalueetta on kehittynyt positiivisesti ja 52 negatiivisesti vuosina 2001–2008. Vaasan ja Kokkolan seudut ovat kehittyneet positiivisesti, Pietarsaaren seutu ja Kyrönmaa neutraalisti tai hieman negatiivisesti, kun taas Suupohjan rannikkoseutu osoittaa kaikkein heikointa kehitystä jääden maan huonoimpien joukkoon.¹³

Tulevaisuuden trendien arviointi

Pohjanmaan ja talusalueiden talouskehitys- ja työllisyysnäkömiä pidetään erittäin hyvinä. Vaasan ja Pietarsaaren seudut sekä Kyrönmaa jatkanevat vakaata kehitystä monipuolisen elinkeinorakenteensa ja laajojen työssäkäyntialueidensa ansiosta. Alihankkijaverkosto on jo pitemmän aikaa ollut maaseudulla voimakas kehitystä vauhdittava tekijä, ja tilanteen uskotaan pysyvän muuttumattomana lähitulevaisuudessa. Vientisuuntautuneisuus muodostaa osittaisen riskin lyhyellä aikavälillä, mutta kilpailukykyisessä elinkeinoelämässä vientisuuntautuneisuus tulee nähdä pitkällä aikavälillä tärkeänä strategisena ominaisuutena. Elinkeinorakenteen monipuolisuus, suurten kansainvälisten markkinoiden läheisyys ja hyvä työllisyystilanne muodostavat samalla hyvän perustan innovaatioille. Taloudelliset ja työllisyyteen liittyvät haasteet koettelevat alueista Suupohjan rannikkoseutua kaikkein kovimmin.

2.2.3. Aluerakenne, talusmaantiede ja palvelujen saatavuus

Pohjanmaa ei suinkaan ole muihin alueisiin verrattuna harvaan asuttu maakunta. Aluerakenne, infrastruktuuri ja liikennejärjestelmät antavat kuvan muuhun Suomeen ja Eurooppaan hyvin integroituneesta maakunnasta. Hyvät yhteydet ja markkinoiden läheisyys ovat kehittyneellä tasolla pitkistä välimatkoista huolimatta. Pohjanmaalla on kuitenkin melko paljon asumattomia alueita: maakunnassa on asuttua pinta-alaa 42 %, ja se sijoittuu siten 19 maakunnan joukossa jaetulle kuudennelle sijalle vähiten asuttujen joukossa. Koska alueiden maantieteellinen koko vaihtelee paljon, on mielenkiintoista verrata myös, miten suuri alueellinen BKT on suhteessa alueen kokoon. Kyrönmaalla ja Suupohjan rannikkoseudulla alueellinen BKT on suurin piirtein yhtä suuri suhteessa alueen pinta-alaan. Vaasan ja Pietarsaaren seuduilla esiintyy sen sijaan suuria BKT-keskittymiä verrattuna muihin

¹² Pohjanmaa lukuina www.pohjanmaalukuina.fi, tilastoportaali, toukokuu 2013

¹³ Rakennemuutoskatsaus 2011.

vastaavankokoiisiin alueisiin.¹⁴ Pendelöintitilastosta ilmenee myös se, että Pohjanmaalla on selkeitä ja vahvoja työssäkäyntialueita. Vaasan, Pietarsaaren ja Kokkolan vahvat palvelukeskukset erottuvat selkeästi. Päivittäistavarakaupan läheisyys on asuin ympäristössä tärkeää. Päivittäistavarakauppa koki 1990-luvulla merkittävän rakennemuutoksen kauppojen vähentyessä yli kolmanneksella. Suuntaus on edelleen sama, mutta kauppojen määrä ei vähene yhtä nopeasti.¹⁵ Pohjanmaalla ainoastaan Vaasassa yli puolet väestöstä asuu korkeintaan puolen kilometrin päässä päivittäistavarakaupasta. Huomionarvoinen seikka on se, että Suupohjan rannikkoseudun muutostrendi on ollut 2000-luvulla myönteisempi kuin muilla talousalueilla.¹⁶

Tulevaisuuden arviointi

Pohjanmaa tulee jatkossakin olemaan alue, jossa on hyvät liikenneyhteydet ja tasapainoinen aluerakenne. Pitkällä aikavälillä kehitys merkinnee myös kaupunkialueiden laajentumista ja pendelöinnin lisääntymistä. Ilmastonäkökulmasta haasteena on lisääntynyt liikenne. Työssäkäyntialueilla tulisi sen vastapainona pyrkiä luomaan elinvoimaisia paikallisyhteisöjä, jossa on hyvät asumis- ja työllistymismahdollisuudet sekä hyvä palveluntarjonta, mikä vähentäisi liikenteen tarvetta.

2.3. Pohjanmaan paikallisen kehitysstrategian pohjana olevien vahvuuksien, heikkouksien, uhkien ja mahdollisuuksien arviointi

Kehitysstrategian valmisteluvaiheessa olemme järjestäneet eri teemoihin liittyviä työpajoja, joissa swot-analyysi on ollut tärkeä työkalu. Swot-analyysien teemat olivat:¹⁷

- nuoriso
- eri tahoja edustavat organisaatiot ja sosiaalinen pääoma
- uusi ja kestävä energia
- kotouttaminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- monimuotoinen elinkeinorakenne, naisryittäjäisyys

Näiden työpajojen lisäksi järjestettiin myös kehitysseminaareja ja keskusteluja kylien kehittämiseen sekä luoviin ja kulttuurisiin elinkeinoihin liittyvissä kysymyksissä. Työpajojen materiaalit on koottu seuraavaan yhteenvetoon, joka muodostaa yleisen perustan kehitysstrategiallemme.

Alueen sisäiset tekijät	Alueen ulkoiset tekijät
VAHVUUDET <ul style="list-style-type: none"> • Erinomainen yrittäjyyshenki, kansainvälisesti kilpailukykyinen elinkeinoelämä • Vahva sosiaalinen pääoma – rikas (moni-)kulttuurisuus ja vilkas yhdistyselämä • Yleisesti hyvinvoiva maaseutu, terve väestö - Maakunta: kulttuurimaisemia, luontoa, saaristoa ja jokilaaksoja 	MAHDOLLISUUDET <ul style="list-style-type: none"> • Uusia innovaatioita yrittäjyysengenh seurauksena – Hätä on keksintöjen äiti! - Ihmiset arvostavat laadukasta asuin ympäristöä vapaa-ajan merkityksen kasvaessa
HEIKKOUEDET <ul style="list-style-type: none"> • Puutteet sosiaalisessa turvaverkostossa, mikä aiheuttaa syrjäytymisalttiutta: paikoitellen korkea nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys, puutteellinen integraatio, vanhusten yksinäisyys - Paikoitellen jopa negatiivinen väestökehitys 	UHAT <ul style="list-style-type: none"> • Kaupungistuminen maaseudun väestökadon kustannuksella • Hyvinvoinnin kasvanut vastakkainasettelu ja erot palveluissa kaupungin ja maaseudun välillä - Huono valmius kohdata demograafisen kehityksen, kuten väestön ikääntymisen, asettamia vaatimuksia

¹⁴ Rakennemuutoskatsaus 2011.

¹⁵ Valtioneuvoston periaatepäätös maaseudun kehittämisestä 2011.

¹⁶ Maaseutukatsaus 2011, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 3/2011. s. 28-32.

¹⁷ Ks. liite 7.

Nykytilanteen analyysin perusteella voimme todeta seuraavat yleiset swot-tulokset ja 4 painopistealuetta paikallisille kehitysstrategioillemme:

	MAHDOLLISUUDET	UHAT
VAHVUUDET	<p>Perustuu alueen sisäisiin vahvuuksiin ja hyödyntää ulkoiset mahdollisuudet.</p> <p>Kansainvälisesti kilpailukykyinen elinkeinoelämä, tehokkaat alihankintaketjut ja vahva yrittäjyys ovat hyvä perusta uusille innovaatioille</p> <p>1. Panostetaan maaseudun tieto- ja innovaatiomiljöön kehittämiseen ja siten lisäarvon luomiseen verkostoille ja innovaatioille, jotka voivat menestyä myös kansainvälisesti</p> <p>Liittyy LEADER-proriteettiin 6 mutta myös tavoitealueisiin 1A, 1B, 1C, 5B, 5C ja 5E.</p>	<p>Perustuu sisäisiin vahvuuksiin ja ehkäisee ulkoisia uhkia</p> <p>Yrittäjyyshenki, kulttuuri ja yhteisöllisyys ovat Pohjanmaalla vahvoja, mutta vaarana on kaupungin ja maaseudun kehittyminen eri tahtiin, toisista erillään =</p> <p>2. Panostetaan sosiaalisen pääoman lisäämiseen ja yhteisöllisyyden edistämiseen koko maakunnassa, erityisesti maahanmuuttajaryhmiin kohdistuvien osallistavien strategioiden kautta</p> <p>Liittyy LEADER-painopistealueeseen 6.</p>
HEIKKOUEDET	<p>Poistaa sisäiset heikkoudet ja hyödyntää ulkoiset mahdollisuudet</p> <p>Väestönkehitys pysähtyy, jos suuntaa ei käännetä houkuttelevien asuinympäristöjen ja maahanmuuttajien onnistuneen kotouttamisen avulla =</p> <p>4. Panostetaan maaseudun kehittämiseen houkuttelevana ja elinvoimaisena asuinympäristönä sekä hyvään työllisyyteen tasapainoisessa aluerakenteessa</p> <p>Liittyy lähinnä LEADER-painopistealueeseen 6 mutta myös tavoitealueisiin 4A ja 4B</p>	<p>Poistaa sisäiset heikkoudet ja ehkäisee ulkoisia uhkia</p> <p>Kaikki talousalueet eivät kasva samalla tavalla, ja jotkut voivat jäädä jälkeen kehityksestä. Niillä voi myös olla liian yksipuolinen rakenne selvittääkseen pitkällä aikavälillä globaalissa kilpailussa =</p> <p>3. Panostaminen monipuolisemman elinkeinorakenteen kehittämiseen eri talousalueiden sisältämän potentiaalın perusteella</p> <p>Liittyy lähinnä LEADER-painopistealueeseen 6 mutta myös tavoitealueisiin 3A ja 5C</p>

Yhteenvedossa olemme lisäksi suhteuttaneet painopistealueemme Manner-Suomen maaseutuohjelmassa mainittuihin painopistealueisiin.

3. LEADER-strategia Pohjanmaan rannikkoseudut 2020 – vastaavat elinvoimaisten paikallisyhteisöjen tarpeisiin.

3.1. Painopistealue 1: Tieto- ja innovaatioympäristön vahvistaminen

Visiona on, että vuonna 2020 Pohjanmaan paikallisyhteisöt ovat aktiivinen osa maakunnan kansainvälisesti kilpailukykyistä ja menestyksestä tieto- ja innovaatioympäristöä. Pyrimme olemaan globaalın verkostoyhteiskunnan innovaatiovirran keskellä. Tunnetusta pohjalaisesta yrittäjähenkisyydestä todistavat vuonna 2020 useat innovatiiviset maaseutuhankkeet. Paikallinen toimintaryhmä toimii tehokkaana innovaatiostiltana kaupungin ja maaseudun välillä ja rahoittaa toimenpiteitä, jotka yhdistävät paikallista kehityspotentiaalia omaavia korkeakouluja, koulutuslaitoksia, elinkeinoelämää sekä tutkimus- ja kehitystoimijoita.

Kehityshaasteet

Innovaatiot ja alueet ovat monin paikoin ristiriidassa: innovaatioita voi syntyä periferiassa yhtä paljon kuin suurkaupungin keskustassa, tutkimus- ja kehityspanostuksista riippumatta. Hyvässä innovaatioympäristössä on tärkeää luoda edellytykset avoimelle innovaatioprosessille, johon voivat osallistua monet toimijat. Sen vuoksi Leader-menetelmä voi tuoda lisäarvoa maaseudun innovaatioympäristölle.¹⁸

Pohjanmaa on osa pohjoismaisella tasolla merkittävää energiaklusteria, jossa on potentiaalia energiaan ja ekologiaan liittyville vihreille innovaatioille.¹⁹ Pohjanmaalla on jo nyt globaalisti hyvin integroitu talous, jonka perustana on hyvä osaaminen varsinkin vientielinkeinoissa. Pohjanmaalla on useita kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja erikoistuneita toimialoja, ja monissa klustereissa, varsinkin energian ja digiliektoiminnan aloilla, on paljon innovaatiopotentiaalia. Keskittymällä tieto- ja innovaatioympäristön vahvistamiseen haluamme vahvistaa Pohjanmaan innovaatiopotentiaalia entisestään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pyrimme toiminta-alueellamme luomaan uusia, uuteen tietoon ja innovaatioihin perustuvia tuotteita, palveluja ja yrityksiä, joilla on lähtökohtanaan ensisijaisesti paikallisten käyttäjien omat tarpeet. On tärkeää luoda edellytykset luovuudelle ja uusille, innovatiivisille ideoille. Erilaisista kehitysohjelmista saadut kokemukset ovat osoittaneet, että kehitys- ja innovaatioympäristöjen luominen on mahdollista. Tämä johtuu mm. seuraavista seikoista: innovaatioiden parissa työskentelevien yhteistyö, kokeilutoiminta, asiakaslähtöisten ja kysyntään perustuvien menetelmien edistäminen sekä poikkisektoristen foorumeiden ylläpito.²⁰

Emme pyri luomaan innovaatiopolitiikalle uusia rakenteita, vaan pyrimme tekemään tiiviimpää innovaatiopolitiittista yhteistyötä parantaaksemme tuloksia ja toimintaa maaseudulla. Koska innovaatioita syntyy sekä maaseudulla että kaupungeissa, haasteena on luoda paikallisesti riittävän suuri kriittinen massa innovaatioihin suuntautuvien kehitystoimintojen ja -prosessien ylläpitämiseksi. Innovaatiotoiminnassa haluamme erityisesti nostaa esiin Pohjanmaan paikalliset ainutlaatuiset mahdollisuudet. Tarkoitamme ennen kaikkea elinkeinoelämään, raaka-aineisiin, luonnonvaroihin, luontoon ja ympäristöön sekä kulttuuriin ja paikallisiin perinteisiin liittyviä uniikkeja paikallisia resursseja, joista innovatiiviset toimijat voivat luoda erikoistuotteita ja -palveluja. Innovaatioihin kannustavat myös vaativat asiakassuhteet alueen ulkopuolisiin yrityksiin. Alkutuotannossa, esimerkiksi vihannesten- ja perunanviljelyssä sekä turkistarhauksessa tai teollisuus- ja palvelusektorilla tällä hetkellä olevien osaamiskeskittymien avulla voimme pyrkiä edistämään uusien yritysten muodostamista sekä kauppatoiminnan ja työllisyyden lisäämistä. *Älykäs erikoistuminen* on tärkeä käsite julkisten panostusten ohjaamisessa innovaatioihin.²¹ Toimintaryhmän haasteena on toimia luovana ja tehokkaana innovaatiopsilana yritysten ja muiden maaseudun toimijoiden ja tutkimus- ja kehityskeskusten sekä muiden alueen ulkopuolisten innovaattoreiden välillä.

Tavoitteet

Luova ja tehokas innovaatiopsilta maaseudun ja tutkimus- ja kehityskeskusten välillä. Avoimet, paikalliseen osallisuuteen ja toimintaan perustuvat innovaatioprosessit, jotka:

- edistävät paikallista sopeutumiskykyä ja muutosvalmiutta
- kannustavat tiedon siirtoon ja innovaatioihin
- lisäävät maakunnan paikallisyhteisöjen sekä pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyä

Strategialle kauden ajaksi määritetyt tavoitteet:

- osuus LEADER-strategiasta 13 %
- rahoitettuja hankkeita 45 kpl, toimintaansa kehittäville yrityksille myönnettyjä tukia 30 kpl sekä uusille palveluntuottajille (yhdistykset) myönnettyjä tukia 15 kpl
- koulutushankkeiden piirissä olevien naisten osuus vähintään 50 %
- koulutushankkeiden piirissä olevien alle 35-vuotiaiden osuus 20 %

Kohderyhmät

Mikroyritykset, pienet ja keskisuuret yritykset, maaseutuyllyttäjät, paikalliset toimijat, koulutustoimi, korkeakoulut, tutkimus- ja kehitysyksiköt, tutkijat, neuvonantajat, muut maaseudun kehitykselle merkittävien innovaatioiden parissa työskentelevät.

¹⁸ Regional Development in Northern Europe – Peripherality, Marginality and Border Issues. Regional Studies Association 2012. Routledge.

¹⁹ Scoping Green Growth and Innovation in Nordic Regions. Working Paper 2012:11. Nordregio.

²⁰ Maaseutu kestävien ratkaisujen taloudessa. Sitra 2012.

²¹ Pohjanmaan liitto, www.obotnia.fi

Priorisoidut toimenpiteet ja alueen kehityksen kannalta keskeisten toimintojen sisältö

Tuemme seuraavia toimenpiteitä:

- eri toimijoita yhdistäviä yhteistyöhankkeita
- paikallisia, selkeästi tehokkaita innovatiivisia tiedotus-, koulutus-, tutkimus- tai kehityshankkeita, joista on hyötyä maaseudulle

Mahdollisuuksia paikallisiin priorisointeihin (alueeseen liittyvästä hakemuksesta saa lisäpisteitä)

Suupohjan rannikkoseutu: innovaatiot, biotalouteen ja matkailuelinkeinoon liittyvien toimijoiden ja maaseutukehittäjien lisääntynyt yhteistyö, paikallinen koulutus- ja innovaatiotoiminta vuorovaikutuksessa alueellisten koulutus- ja osaamiskeskusten kanssa, kansainvälisen työvoiman rekrytoinnin ja maahanmuuton edistäminen, tutkimus ja kehitys erikoistuneissa elinkeinoissa kuten peruna- ja vihannesviljely

Vaasan seutu: energiaklusteriin liittyvät innovaatiot ja maaseutukehitys, veneklusteri, matkailuelinkeino ja luova teollisuus, terveyteen ja urheiluun liittyvät innovaatiot ja osaamisen kehittäminen, Vaasan seudun urheiluakatemia, Campus Norrvalla

Pietarsaaren seutu: innovaatiot ja maaseudun kehittäminen matkailun alalla, uusien yritysten muodostumista edistävät innovaatiot teollisuus- ja metalliyrityksissä sekä palveluja tuottavissa IKT-yrityksissä, vapaan sivistystyön toimijoiden osaamisen kehittäminen, Kvarnen samkommunia ympäröivä verkosto, innovaatiot elintarvikelusterissa, keksijäfoorumi lapsille ja nuorille

Kokkolan seutu: matkailuelinkeinoon liittyvät innovaatiot ja maaseutukehitys, vapaan sivistystyön toimijoiden osaamisen kehittäminen, Kvarnen samkommunia ympäröivä verkosto, kylä- ja T&K-toimijoiden välinen yhteistyö, matkailuelinkeinoon toimijoiden välinen yhteistyö, keksijäfoorumi lapsille ja nuorille

3.2. Painopistealue 2: Sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden lisääminen

Vuonna 2020 Pohjanmaan sosiaalinen pääoma on nykyistä suurempi ja maakunnan yhteisöllisyys on vahvempi. Maahanmuuttajien kotouttamisesta on tullut yhä tärkeämpi osa maaseudun kehitystä. Kulttuurisen monimuotoisuuden ansiosta maakunnassa on enemmän inhimillisiä, kulttuurisia ja perinteisiä resursseja. Osaavan ja pätevän työvoimamme kehityspotentiaalia vahvistavat erityisesti maakunnan uusille asukkaille suunnattu sosiaalinen pääoma ja vahva yhteisöllisyys.

Kehityshaasteet

Sosiaalinen pääoma on tärkeää monin eri tavoin. Se vaikuttaa yhteenkuuluvuuteen ja rakentaa luottamusta ihmisten välille. Se voi myös toimia siltarakentajana eri yhteisöjen välillä. Pohjanmaa on maakunta, jossa on vahva sosiaalinen pääoma ja hyvä yhteisöllisyys. Kansanliikkeillä on perinteisesti vahva asema. Osallistuminen yhteisten asioiden hoitoon on kuitenkin vähenemässä. Tämä näkyy mm. siinä, että yhdistyksiin ja talkootöihin on välillä vaikea saada väkeä. Sosiaalisen pääoman mobiilisointi on kuitenkin mahdollista panostuksilla, jotka saavat ihmiset innostumaan ja liikkeelle. On myös tärkeää löytää mielekästä ja uudenlaista toimintaa, jolla voidaan osallistaa sellaisia, jotka eivät muuten toimi aktiivisesti yhteiskunnassa. Varsinkin syrjäytymisvaarassa oleville, nuorille, yksinäisille vanhuksille tai pitkäaikaistyöttömille on tärkeä löytää osallistavaa ja integroivaa toimintaa. Tällaiset panostukset tuovat yhteiskunnalle pitkällä aikavälillä suuria säästöjä. Samalla toimintaan saadaan mukaan henkilöitä, jotka muuten olisivat paikallisyhteisöjen ja työmarkkinoiden ulkopuolella.

Väestörakenne muuttuu yhä enemmän monikulttuuriseksi. Maaseudun kehittämisessä saavat yhä tärkeämmän roolin alueemme maahanmuuttajat, joita voidaan entistä aktiivisemmin ottaa mukaan maaseutukehitykseen. Maahanmuuttajien onnistuneessa kotouttamisessa on myös olennaista se, että uudet pohjalaiset voivat omilla ehdoillaan osallistua uuden paikallisyhteisönsä kehittämiseen. Heidän kulttuurinsa ja perinteensä tuovat uuden lisän Pohjanmaan maaseudun mosaiikkiin. Haluamme tarttua kehityshaasteisiin erityisesti yhdistystoimintaan ja maahanmuuttajiin kohdistuvien toimenpiteiden kautta. Edistämällä verkostoitumista ja yhteistyötä pyrimme vahvistamaan sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä Pohjanmaalla.

Tavoitteet

Suurempi sosiaalinen pääoma, joka:

- mielekkään päivittäisen toiminnan kautta vähentää sosiaalisen syrjäytymisen vaaraa maaseudulla
- rakentuu monikulttuurisuuteen ja lisää kotouttamismahdollisuuksia kyläyhteisöissämme

Strategialle kauden ajaksi määritetyt tavoitteet:

- osuus LEADER-strategiasta 17 %
- rahoitettuja hankkeita 60 kpl, uusille palveluntuottajille (yhdistykset) myönnetyt tuet 20 kpl ja nykyisille toimintaansa kehittäville palveluntuottajille (yhdistykset) myönnetyt tuet 20 kpl sekä uusien palvelujen määrä (palvelumuodot) 20 kpl.
- koulutushankkeiden piirissä olevien naisten osuus vähintään 50 %
- koulutushankkeiden piirissä olevien alle 35-vuotiaiden osuus 20 %
- koulutushankkeiden piirissä olevien maahanmuuttajien osuus 20 %

Kohderyhmä

Kyläneuvostot, kyläyhdistykset, alueelliset keskusjärjestöt, yhdistykset ja toimijat kylätasolla, nuoria, naisia ja lapsia kokoavat toimijat.

Priorisoidut toimenpiteet ja alueen kehityksen kannalta keskeisten toimintojen sisältö

Tuemme mm. seuraavia toimenpiteitä:

- kehitys-, investointi- ja koulutushankkeet, jotka kehittävät sosiaalista osallistuvuutta edistäviä palveluja ja infrastruktuuria ja torjuvat alueen sosiaalista ja taloudellista heikkenemistä ja väestökatoa
- kehitys-, investointi- ja koulutushankkeet, jotka vahvistavat yhteenkuuluvuutta kylissä ja paikallisyhteisöissä
- kylien ja paikallisyhteisöjen väliset yhteistyöhankkeet

Mahdollisuuksia paikallisiin priorisointeihin (alueeseen liittyvästä hakemuksesta saa lisäpisteitä)

Suupohjan rannikkoseutu: kolmannen sektorin mahdollisuuksien edistäminen hyvinvointi- ja yhteiskuntakehitykseen osallistumisessa, toimenpiteiden kehittäminen kotouttamistyön edistämiseksi, työttömille, nuorille ja eläkeläisille suunnattujen aktivointitoimien kehittäminen sekä uusien kohtaamispaikkojen luominen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välisen kanssakäymisen lisäämiseen

Vaasan seutu: maahanmuuttajia osallistavien hankekokonaisuuksien kehittäminen ja siten verkostoitumisen vahvistaminen paikallisten asukkaiden kanssa, yhteistoiminnan laajentaminen ja kokonaisvaltaisten kylähankkeiden käynnistäminen, jolloin eri yhdistykset toimivat yhdessä parantaen yhteenkuuluvuutta

Pietarsaaren seutu: kyläyhdistysten ja vastaavien kannustaminen osallistumaan uusiin aktiviteetteihin, uusien sosiaalisten ympäristöjen luominen, maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen, uusien rajat (kuntarajat, kieliryhmien väliset rajat) ylittävien kokoontumisfoorumien ja kohtaamispaikkojen luominen sekä tosielämässä että virtuaaliympäristössä, talkoohenkeä vahvistavien toimien kehittäminen, kollektiivisen vastuun lisääminen eri suuntauksella ja intresseillä kattavista toimintamuodoista sekä vasta maahan saapuneiden ja maahanmuuttajien osallistaminen vapaaehtoistoimintaan, erilaisia panostuksia kokoontumistilojen hankkimiseksi kaikille, jotka järjestävät sosiaalista toimintaa, lisäävät osallistuvuutta ja kylän viihtyisyyden kehittämistä

Kokkolan seutu: kyläyhdistysten ja vastaavien kannustaminen osallistumaan uusiin aktiviteetteihin, uusien sosiaalisten ympäristöjen luominen, maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen, maaseudulla asumisen edellytysten parantaminen sekä vasta maahan saapuneiden ja maahanmuuttajien osallistaminen vapaaehtoistoimintaan

3.3. Painopistealue 3: Monipuolisempi elinkeinorakenne

Vuonna 2020 Pohjanmaan maaseutu kukoistaa ja kehitty monipuolisemman elinkeinorakenteen ansiosta. Kehitystyön lähtökohdista ovat maakunnan hyvät resurssit: maaseudun, metsien, jokilaaksojen ja rannikon erilaisten luonnonvarojen monipuolisempi käyttö. Kulttuuri ja luovat alat vauhdittavat myös osaltaan kehitystä voimakkaasti. Täydentävien, yksityisten hyvinvointipalvelujen taloudelliset edellytykset ovat parantuneet maaseudulla. Kehitystä vievät eteenpäin ennen kaikkea laatu ja asiakaslähtöisyys.

Kehityshaasteet

Pohjanmaan toimialarakenne on yleisesti ottaen monipuolinen, varsinkin Vaasan seudulla. Alueet selviävät siten myös paremmin äkillisistä suhdannevaihteluista. Maaseutualueillamme toimii ennen kaikkea monikansallisten yhtiöidemme alihankkijoita. Haasteena on ylläpitää toimintojen kilpailukykyä, laatua ja tehokkuutta. Paikallisesti ollaan enemmän riippuvaisia yksittäisistä yrityksistä. Laajalle ulottuva pendelöinti vaikuttaa myös osaltaan siihen, että paikallisyhteisöt ovat kokonaisuutena pitkällä aikavälillä elinvoimaisempia ja vähemmän haavoittuvia. Maaseudulla tarvitaan kuitenkin paljon monipuolisempaa elinkeinorakennetta. Globaalit megatrendit kuten ilmasto-, energia- ja elintarvikekriisi luovat maaseudun ratkaisujen kysyntää. Paikallisen kehityspolitiikan perustana voidaan sen vuoksi käyttää seuraavia kulmakiviä: 1. kysyntälähtöinen ajattelu, 2. uusia ratkaisuja tukevien yhteistyö- ja liiketoimintamallien luominen sekä 3. uusia liiketoimintamuotoja mahdollistavien rakenteiden vahvistaminen, varsinkin energia-, elintarvike- ja hyvinvointisektoreilla.²²

Pohjanmaa on nk. kulutusmaaseutua, jolla on potentiaalia kehittyä vielä enemmän, varsinkin jatkojalostuksen ja palvelusektorin kehittämisen kautta. Hyviin kehitysmahdollisuuksiin vaikuttavat myös maaseudun ja keskustojen suhteellinen läheisyys ja sekä alueellisesti että kansainvälisesti hyvä saavutettavuus. Tämä koskee alkutuotantoa: puhtaan ja turvallisen ruoan kysyntä on varma valttikortti. Tämä koskee palvelusektoria: virkistätymismahdollisuuksien ja erilaisten maaseutupalvelujen kysyntä kasvaa kaupunkilaisten keskuudessa. Pohjanmaa on suuri kesämökkimaakunta, mikä merkitsee myös omaa suurta "kesämökkitaloutta". Kansainvälistä toimintaa sisältävässä matkailuelinkeinossa on paljon potentiaalia: kaikki majoitus-, ruokailu-, matkustus- ja aktiviteettipalvelut antavat maaseudun asukkaille paremmat mahdollisuudet työllistyä uusilla aloilla.

Tavoitteet

Monipuolisempi elinkeinorakenne, joka:

- edistää uusia ja ylläpitää nykyisiä työllisyysmuotoja
- käyttää lähtökohdista laatua ja asiakaslähtöisyyttä, jotka menestyvät kansainvälisessä kilpailussa
- kehittää muita sektoreita, varsinkin maaseudun kulmakiviä vahvistavaa palvelusektoria

Strategialle kauden ajaksi määritetyt tavoitteet:

- osuus LEADER-strategiasta 13 %
- rahoitettuja hankkeita 100 kpl, myönnettyjä tukia uusille yrityksille 50 kpl ja yritystoimintaansa kehittäville yrityksille myönnettyjä tukia 50 kpl
- hankkeiden piirissä olevien naisten osuus vähintään 50 %
- hankkeiden piirissä olevien alle 35-vuotiaiden osuus 20 %

Kohderyhmä

Yrittäjät, mikroyritykset, pienet ja keskisuuret yritykset, erityisesti yrittäjiksi haluavat maahanmuuttajat, yrittäjä- ja neuvontaorganisaatiot, kehitysyhtiöt, koulutuslaitokset

Priorisoidut toimenpiteet ja alueen kehityksen kannalta keskeisten toimintojen sisältö

Tuemme mm. seuraavia toimenpiteitä:

- mikroyrityksille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille suunnattu yritystuki

²² Maaseutu kestävien ratkaisujen taloudessa. Sitra 2012.

- toimialan kehitystä edistävät kehitys- ja investointihankkeet
- yrittäjille ja tuleville yrittäjille, varsinkin nuorille ja naisille suunnattu tiedonsiirto ja tiedotushankkeet
- kehitys- ja investointihankkeet, joissa yhdistetään maa- ja metsätaloutta, kestäväää ja vastuullista maaseutumatkailua, luonto- ja kulttuuriperintöä, luovia toimialoja
- maaseutumatkailuun liittyvät matkailupalvelujen kehitys- ja/tai markkinointihankkeet

Mahdollisuuksia paikallisiin priorisointeihin (alueeseen liittyvästä hakemuksesta saa lisäpisteitä)

Suupohjan rannikkoseutu: menetelmiä ja toimenpiteitä Y-sukupolven houkuttelemiseksi elävän maaseudun kehittämistyöhön, jossa pääpaino on seuraavissa: elinkeinoelämä, naisyrittäjyyden edistäminen maaseutunäkökulmasta, käsityöläisten, matkailuyrittäjien ja hyvinvointipalvelujen tuottajien edellytysten kehittäminen, kulttuuriperintöympäristöjen edistämistä ja matkailun kehittämistä tukevat investoinnit, kreatiiviset toimialat, uusiutuvaan energiaan, kuten tuulivoimaan liittyvät spinn off -yritykset, pienimuotoinen elintarviketuotanto

Vaasan seutu: monipuoliseen ja kattavasti määriteltyn innovatiiviseen maaseutumatkailuun sekä paikalliseen kulttuuriin, luovaan teollisuuteen ja hyvinvointialaan perustuvan yrittäjyyden edistäminen

Pietarsaaren seutu: turkistarhaukseen sekä maa- ja metsätalouselinkeinoihin liittyvät jalostus- ja kehityshankkeet, luovien alojen kehittäminen Juthbackan kulttuurikeskuksessa, kesämökki- ja virkistyspalvelujen kehittäminen, palveluja tuottavat IKT-yritykset, palvelualojen vahvistaminen mm. myyntiosaamisen kehittämisellä, yrittäjyys ja nuoriso, eko- ja maaseutumatkailun kokonaiskonseptia kehittävät hankkeet, joissa on kattava palveluketju (yöpyminen, palvelut, paikalliset tuotteet jne.).

Kokkolan seutu: monipuoliseen ja kattavasti määriteltyn innovatiiviseen maaseutumatkailuun sekä paikalliseen kulttuuriin perustuvan yrittäjyyden edistäminen, yrittäjyyden ja nuorison edistäminen, eko- ja maaseutumatkailun kokonaiskonseptia kehittävien hankkeiden käynnistäminen, joissa on kattava palveluketju (yöpyminen, palvelut, paikalliset tuotteet jne.).

3.4. Painopistealue 4: Paikalliset elinvoimaiset kyläyhteisöt

Elinvoimaiset kylät sekä kunnan- ja kaupunginosat kehittyvät tasapainoisesti Pohjanmaalla 2020. Koko maakunta muodostaa hyvinvoivan ja saavutettavissa olevan osan Eurooppaa. Kylistä on tullut yhä vetovoimaisempia asuinpaikkoja, maaseudun palvelumuodot ja työllistymismahdollisuudet ovat monipuolistuneet. Kaupungin ja maaseudun välinen suhde perustuu tasapainoon, joka luo edellytykset elinvoimaisille, asuinalueiden erityispiirteitä hyödyntäville yhteisöille. Kylillä on keskeinen rooli uuden ja uusiutuvan energian, laadukkaan ja ekologisen lähiruoan sekä luonto-, ympäristö- ja elämyspalvelujen tuottajana.

Kestävä kehitys on kylien tavaramerkki. Käyttämällä maaseudun suunnittelussa innovatiivisia ratkaisuja lisäämme eri toimijoiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä kaavoituksen ja muun suunnittelun koordinoitua. Lisäksi vahvistamme elinkaariajattelua. Infrastruktuuria ja liikenneyhteyksiä on kehitetty ja ne kuuluvat nyt Suomen parhaimpiin. Eri alueiden kylien välinen kokemustenvaihto kehittää osaamista ja kannustavaa toimintaa, joka optimoi kylien suoritustason omaa vaurautta ja hyvinvointia ajatellen.

Kehityshaasteet

Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus on logistinen ja koordinointiin liittyvä haaste, olipa kyseessä tavaroiden ja palvelujen välittäminen, kontaktien luominen ihmisten, organisaatioiden tai yhteisöjen välille tai informaation ja tiedon vaihto. Paikallisyhteisöillä on tulevaisuudessa entistä suurempi merkitys ihmisten elämässä, myös maaseudulla. Periferia-sanalla on aikaisemmin ollut negatiivinen sävy, ja sillä on tarkoitettu aluetta, jolta puuttuvat tärkeät resurssit verrattuna keskustaan. Kun ihmiset alkavat arvioida uudelleen työn ja vapaa-ajan välistä tasapainoa, meillä on hyvä tilaisuus määritellä uudelleen periferian ja keskustan välinen suhde.²³

Koko toiminta-alueellamme on noin 300 kylää, joista useimmat ovat erittäin aktiivisia ja elinvoimaisia. Haasteen muodostavat keskustelut kuntaliitoksista, jotka vaikuttavat hyvin voimakkaasti kylien elinvoimaan pitkällä aikavälillä. Erityisen merkittäviä ovat jokilaaksoihimme ja nykyisten kuntien keskustoihin ja kunnanosakeskustoihin kertyneet väestökeskittymät. Kylärakenteen

²³ Regional Development in Northern Europe – Peripherality, Marginality and Border Issues. Regional Studies Association 2012. Routledge.

näkökulmasta kirkonkylillä on pitkällä aikavälillä tärkeä asema, ja ne estävät maaseudun palvelutasoa heikkenemästä entisestään. Voimme vahvistaa kylien asemaa ja niiden tarjoamia asumis-, työllisyys- ja elinkeinotoimintamahdollisuuksia kehittämällä kylien ydinalueita ja toimintoja. Pohjanmaan elinvoimaisten kylien sekä kunnan- ja kaupunginosien verkosto on tärkeä perusta maakunnan tasapainoiselle kehittämiselle siten, että kylistä tulee houkuttelevia asuin- ja työpaikkoja. Pohjanmaalla on tällä hetkellä useita elinvoimaisia rannikkoyhteisöjä, joissa kalastuselinkeinonharjoittajat edelleen uskovat tulevaisuuteen ja kehittyvät voimakkaasti. Nämä rannikko- ja saaristokylät pysyvät työllisyyden kautta elinvoimaisina, ja niissä eletään symbioosissa luonnon kanssa vastuullisella ja kestäväällä tavalla.

Maaseudulta ja kyliltä kotoisin olevien nuorten palaaminen takaisin juurilleen opiskelujen jälkeen on erittäin tärkeää kylän elinvoimaisuuden kannalta. Kylän kehittäminen ja asuinmahdollisuuksien luominen mahdollistaa myös muuton muilta paikkakunnilta. Palvelutason parantaminen maaseudulla, varsinkin yleisillä palvelualueilla, on tärkeää maaseutualueiden houkuttelevuuden kannalta. Strategian tulee tukea ennen kaikkea paikallisyhteisön etujen mukaisten palvelujen kehittämistä. Maaseudulla ja kylissä kohdataan uusia tarpeita, sekä virkistäytymiseen että uusien kulutusratkaisujen luomispotentiaaliin liittyen. Tulevaisuudessa kylät toimivat mm. kyläyhdistysten kautta kylien asukkaiden, niin vakituisten kuin myös osa-aikaisten asukkaiden, palveluntuottajina.

Maaseutu on myös merkittävä tekijä ilmastonmuutoksessa. Kylissä on potentiaalia uusien erilaisten omavaraisten toimintojen, kuten uusien kestävien energiaratkaisujen, suunnitteluun ja rakentamiseen. Potentiaalia löytyy ilmasta, maasta, vedestä ja vesistöhoitotoimista sekä metsistä. Ekologinen profilointi sisältää myös paljon kehityspotentiaalia, ja avainsanoja ovat lähiruoka, paikallinen tuotanto ja ekologinen käsittely. Infrastruktuurilla on myös tärkeä merkitys, erityisesti tietoliikenneyhteyksillä, koska ne mahdollistavat etätyöskentelyn ja vähentävät pendelöinnistä aiheutuvia päästöjä.

Lähidemokratia on tärkeä käsite tulevaisuudessa. Mahdollisissa kuntaliitoksissa on erittäin tärkeää saada suurten liitosten ulkopuolelle jäävät aktiiviset henkilöt mukaan paikallisiin kyläyhteisöihin ja kyläyhdistystoimintaan.

Tavoitteet

Elinvoimaiset kylät sekä kunnan- ja kaupunginosat:

- joissa asuvat nuoret uskovat tulevaisuuteensa
- jotka kehittävät maaseudun paikallisyhteisöjen vetovoimaisuutta
- kehittävät kaupungin ja maaseudun välistä suhdetta
- kehittävät palvelumuotoja ja palvelun tasoa maaseutualueilla
- lähidemokratia sekä omavaraisuuteen, kestävään kehitykseen ja uusiutuvaan energiaan liittyvät hankkeet
- ihmisiä kohdellaan asuinpaikasta riippumatta tasavertaisesti ja ihmisillä on oikeus asua ja toimia siellä, missä he haluavat, omien tarpeiden ja arvojen pohjalta

Strategian painopistealueelle kauden ajaksi määritetyt tavoitteet:

- osuus LEADER-strategiasta 40 %
- rahoitettuja hankkeita 100 kpl, uusille palveluille (palvelumuodoille) myönnetyt tuet 40 kpl, uusille palveluntuottajille myönnetyt tuet 30 kpl, toimintaansa kehittäville nykyisille palveluntuottajille myönnetyt tuet 30 kpl
- hankkeiden piirissä olevien naisten osuus vähintään 50 %
- hankkeiden piirissä olevien alle 35-vuotiaiden osuus vähintään 20 %
- hankkeiden piirissä olevien maahanmuuttajien osuus vähintään 20 %

Kohderyhmä

Kyläneuvostot, kyläyhdistykset, alueelliset keskusjärjestöt, yhdistykset ja toimijat kylätasolla, nuoria tai naisia kokoavat toimijat.

Priorisoidut toimenpiteet ja alueen kehityksen kannalta keskeisten toimintojen sisältö

Tuemme kehitys-, investointi- tai koulutushankkeiden toimenpiteitä, jotka:

- kehittävät kaupungin ja maaseudun välistä suhdetta
- edistävät kirkonkylien ja niitä ympäröivien kylien yhteistyötä
- kehittävät maaseudun paikallista infrastruktuuria ja paikallisia peruspalveluja
- kehittävät vapaa-ajantoimintaa ja kulttuuria
- edistävät kylien uusiutumista ja toimintaa, jolla entisöidään tai kunnostetaan kulttuuri- ja luontoperintöjä sekä

- maaseutumaisemaa, säilytetään ja parannetaan kylätoimintaa sekä kulttuuri- ja luontoperintöjä
- kehittävät ja säilyttävät arvokkaita kulttuurimaisema-alueita luonto- ja kulttuurimatkailun avulla
- kehittävät lähiruokaan, paikalliseen tuotantoon ja tuotteiden ekologiseen käsittelyyn liittyviä konsepteja
- kehittävät uusiin ja kestäviin energiaratkaisuihin liittyviä konsepteja, joissa käytetään tuulen, veden, maan tai metsän tarjoamia resursseja
- kehittävät tai laajentavat pienimuotoista infrastruktuuria ja muita kiinteitä verkostoja
- järjestävät koulutusta, kursseja ja markkinointipalveluja uusinta tekniikkaa käyttäen ja tuovat siten esille kyliä ja niiden palveluntarjoantaa

Mahdollisuuksia paikallisiin priorisointeihin (alueeseen liittyvästä hakemuksesta saa lisäpisteitä)

Suupohjan rannikkoseutu: kaupunkien ja kuntien keskustojen, kirkonkylien ja niitä ympäröivien kylien välisen yhteistyöverkoston kehittäminen, paikallisen infrastruktuurin ja paikallisten peruspalvelujen sekä vapaa-aika- ja kulttuuripalvelujen kehittäminen, käytettävissä olevien kiinteistöjen käyttöasteen kehittäminen, lähialueella tuotettujen ja matkailuelinkeinon yhteydessä myytävien elintarvikkeiden ja käsitötuotteiden edistäminen, yritysten ja kulttuurin kehittämistä varten perustettujen ”hautomoiden” kehittäminen, virkistyspalveluihin ja luontomatkailuun kohdistetut investoinnit ja kehityshankkeet, kulttuuriympäristöjen kehittämiseen liittyvät panostukset, paikallispalvelujen yhteiskäyttökonseptien kehittäminen, lähi- ja käyttäjädemokratia, paikallisten asuinympäristöjen kehittäminen ja markkinointi, hankkeiden sekä ympäristö- ja energiastrategioiden toteuttaminen Suupohjan rannikkoseudun kylissä, tuuli- ja vesivoimaan sekä maan ja metsien käyttöön perustuvien uusien ja kestävien energiaratkaisujen kehitys- ja investointihankkeet, joissa korostetaan paikallista hyötyä, sekä ekoviljelyn potentiaalin lisääminen, nykyisen infrastruktuurin palveluntarjonnan elvyttäminen ja siten maaseudulla asuvien turvallisuuden, hyvinvoinnin ja viihtyvyyden vahvistaminen, seutua markkinoivien palvelujen kehittäminen uusien asukkaiden houkuttelemiseksi, kotihoidon käyttäjätavallisten IKT-palvelujen kehittäminen

Vaasan seutu: maailmanperintökohteen kehittäminen alueen vetovoimaisena resurssina sekä terveyteen, urheiluun ja johtajuuteen liittyvän verkoston ja osaamiskeskuksen kehittäminen Campus Norrvallan ympärille, saariston ja jokilaaksojen resurssien hyödyntäminen, kulttuuriympäristöjen kehittämiseen liittyvät panostukset, lähidemokratian ja paikallisten vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen uusien kanavien kautta, uusien kestävien energiaratkaisujen ja älykkäiden energiajärjestelmien kehittäminen, lähidemokratian ja paikallisten vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, asioiden hoitaminen elektronisesti, uusien tapojen käyttöönotto asukkaiden osallistamiseksi laajakaistan, paikallis-tv:n, kansalaisneuvoston, sosiaalisten medioiden avulla

Pietarsaaren seutu: seudun tasapainoinen kehitys elinvoimaisen kyläverkoston avulla, kylien ja kaupunginosien väliset yhteiskuljetukset, alueen merenkulkuun ja kauppahistoriaan (terva, puuveneet, hylkeenpyynti, kalastus) liittyvien palvelujen ja tapahtumien kehittäminen, yhdistysten kannustaminen palvelujen tuottamiseen, maahanmuuttajien kotouttaminen, matkailuelinkeinon innovaatiot ja maaseutukehitys, vanhusten keskuudessa harjoitettua etsivää toimintaa kehittävät hankkeet, kyläverkoston aktivoiminen kestävä kehityksen edistämiseksi, yrittäjyyskasvatus ja nuorisolle suunnattu kestävä kehitys, yhdistyselämän aktivointi palveluntarjonnan kehittämiseksi

Kokkolan seutu: seudun tasapainoinen kehitys elinvoimaisen kyläverkoston avulla, palvelutason parantaminen, alueen merenkulkuun ja kauppahistoriaan (terva, puuveneet, hylkeenpyynti, kalastus) liittyvien palvelujen ja tapahtumien kehittäminen, yhdistysten kannustaminen palvelujen tuottamiseen, maahanmuuttajien kotouttaminen, vanhusten keskuudessa harjoitettua etsivää toimintaa kehittävät hankkeet, kyläverkoston aktivoiminen kestävä kehityksen edistämiseksi, luonnon potentiaalisten käyttömahdollisuuksien parantaminen kylien kehittämisessä, yrittäjyyskasvatus ja nuorisolle suunnattu kestävä kehitys, yhdistyselämän aktivointi palveluntarjonnan kehittämiseksi

3.5. Kansainvälinen ja alueiden välinen strategia

Pohjanmaan kylien visiona 2020 on se, että monissa kylissä harjoitetaan rajat ylittävää yhteistyötä, sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kokemustenvaihto ja tiedonsiirto ovat keskeisiä avainsanoja. Kielirajat ylittävissä kokouksissa ja keskusteluissa opitaan uusia näkökulmia ja perspektiivejä, mikä nostaa oman kehityspotentiaalinn uudelle tasolle.

Rajat ylittävän yhteistyön tulee rakentua nykyisten kontaktien lisäksi myös uusiin, omaan toiminta-alueeseen liittyviin kontakteihin. Mahdollisia alueita voi löytyä kunnan/kaupungin ystäväpaikkakunnista, maailmanperinnöstä, luonnosta, kulttuurista ja kulttuuriperinnöstä, tai muista alueella harjoitettavista toiminnoista.

Kehityshaasteet

Kylien asukkaat tekevät paljon työtä kestävä kehityksen puolesta omassa paikallisyhteisössään, mutta samalla olisi myös syytä avartaa näkökulmaa ja vaihtaa kokemuksia kylärajojen yli, sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Usein unohdetaan, miten tärkeää on eri kielten välisten rajojen ylittäminen. Näissä tapaamisissa voidaan vaihtaa kokemuksia ja tietoja. Monet yhteisöt painivat samanlaisten kysymysten parissa, ja yhdessä voidaan keksiä tehokkaita ratkaisuja, joita voidaan toteuttaa molemmilla alueilla.

Yli rajojen toimivan yhteistyön luonnollisia teemoja kylissä ovat kulttuuri- ja luontomatkailu sekä nuorisot. Kriittisen massan kokoavat opintomatkat luovat edellytyksiä kohtaamisille ja vuoropuhelulle, jotka voivat lopulta osoittautua hyvin arvokkaiksi. Vierailut muunmaalaisten luona ja tutustuminen heidän kulttuuriinsa, kokemuksiinsa ja tapoihinsa voi antaa omalle verkostolle erittäin tärkeitä virikkeitä. Kotisoikeuden vuoksi emme usein uskalla esitellä ja markkinoida omaa lähiympäristöämme ja menetämme siten maaseudun palveluista mahdollisesti kiinnostuneita vierailijoita ja matkailijoita, vaikka meidän olisi pystyttävä kehittämään ja laajentamaan juuri heidän tarvitsemiaan palveluja. Houkutelaksemme kävijöitä maaseudulle meidän on ensin mobilisoitava asukkaat ja luotava matkailuelinkeinon tarvitsemat edellytykset. Pitkällä aikavälillä tavoitteena on se, että Pohjanmaalla matkailevat pidentävät oleskeluaan muutamalla päivällä ehtiäkseen tutustumaan kulttuuriperintöömme ja elävään maaseutuun.

Tavoitteet

Pohjanmaan maaseutukehityksen hyväksi työskentelevien toimijoiden tulee olla houkuttelevia ja luotettavia yhteistyökumppaneita rajat ylittävässä yhteistyössä. Tämä edellyttää seuraavia:

- tulevaisuuden maaseutu on elinvoimainen ja houkutteleva areena, jolla nuorisot viihtyy
- on vahvistettava yhteenkuuluvuutta rajat ylittävän yhteistyön avulla, sekä kansallisesti että kansainvälisesti
- on kehitettävä kansainvälisesti toimivia käyntikohteita

Strategian painopistealueelle kauden ajaksi määritetyt tavoitteet:

- osuus LEADER-strategiasta 17 %
- rahoitettuja hankkeita 45 kpl, uusille palveluntuottajille (yhdistykset) myönnettyt tuet 10 kpl ja nykyisille toimintaansa kehittäville palveluntuottajille (yhdistykset) myönnettyt tuet 25 kpl sekä uusille palveluille (palvelumuodot) myönnettyt tuet 10 kpl.
- hankkeiden piirissä olevien naisten osuus vähintään 50 %
- hankkeiden piirissä olevien alle 35-vuotiaiden osuus vähintään 20 %
- hankkeiden piirissä olevien maahanmuuttajien osuus vähintään 20 %

Kohderyhmä

Kyläneuvostot, kyläyhdistykset, alueelliset keskusjärjestöt, yhdistykset ja toimijat kylätasolla, nuoria tai naisia kokoavat toimijat, yrittäjät.

Priorisoidut toimenpiteet ja alueen kehityksen kannalta keskeisten toimintojen sisältö

Tuemme toimenpiteitä, joiden tavoitteena on:

- Kehittää rajat ylittävää yhteistyötä kielirajojen yli, sekä kansallisesti että kansainvälisesti
- Kehittää monipuolisempaa elinkeinorakennetta, erityisesti matkailu- ja kulttuurielinkeinoja sekä luovia aloja
- Markkinoida omaa aluetta
- Vaihtaa kokemuksia ja siirtää tietoja
- Kehittää ja viedä eteenpäin kulttuuriperintöä, perinteitä ja tapahtumia

Mahdollisuuksia paikallisiin priorisointeihin (alueeseen liittyvästä hakemuksesta saa lisäpisteitä)

Suupohjan rannikkoseutu: ystävyyskunta- ja -klubitoiminnan kannustaminen, Cittaslow-verkoston spin off -vaikutukset, seudun markkinointiyhteistyön kehittäminen sekä kulttuuritapahtumien toteuttaminen

Vaasan seutu: maailmanperintöön, kulttuuriperintöön, matkailuun ja historiallisiin juuriin liittyvän verkoston aktivointi, ystävyyskuntien kanssa tehdyn kehitysyhteistyön edistäminen, älykkäiden energiaratkaisujen hyväksi toimivan yhteistyöverkoston kehittäminen

Pietarsaaren seutu: kulttuurivientiin liittyvän verkoston aktivointi, maahan- ja paluumuuttajien tietoja ja kokemuksia hyödyntävät hankkeet, kulttuuri- ja luontomatkailu

Kokkolan seutu: kulttuurin vientiin sekä kulttuuri- ja luontomatkailuun liittyvän verkoston aktivointi

3.6. Kehitysstrategian hallinto ja toteutussuunnitelma

Hallinto

Aktion Österbotten r.f. vastaa LEADER-strategian operatiivisesta toteuttamisesta hallituksen johdolla. Aktion Österbotten on suunnitellut ylläpitävänsä valmiuksia strategian hallinnointiin vuoteen 2023 saakka. Yhdistys kertoo vuotuisessa toimintasuunnitelmassaan, miten toiminta aiotaan toteuttaa. Suunnitelmassa esitellään mm. strategian toteuttamisen organisointi sekä tiedotus- ja koulutustoimenpiteet. Tehokas toteutus edellyttää hajautettua organisaatiota, jolla on käytettävissä yhteinen kanslia ja toimipisteitä maakunnan pohjois-, keski- ja eteläosissa. Organisaatiolla on tällöin mahdollisuus solmia kontakteja kentällä toimivien henkilöiden kanssa sekä tehdä yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän kanssa. Hallinnon keskeisiä ydintoimintoja on päätöksenteon organisointi ja hankehakemusten käsittely. Toiminnassaan yhdistys noudattaa strategian toteuttamista koskevaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja asetuksia. Aktion Österbotten noudattaa hyvän hallinnon perusteita kaikessa toiminnassaan, mm. käyttämällä selkeitä ja etukäteen määritettyjä valintakriteereitä.²⁴ Organisaatio ylläpitää myös omaa prosessikuvauksen ja toiminnan laadunvarmistuksen käsikirjaa.

Aktivointi ja kapasiteetin rakentaminen

Tiedotus ja viestintä ovat keskeisiä tekijöitä kentän aktivoimisessa strategian toteuttamiseksi, ja Aktion Österbotten noudattaa omaa tiedotus- ja viestintästrategiaansa.²⁵ Kapasiteetin vahvistaminen on kehitysstrategian toteuttamisessa keskeinen toimenpide, joka vaatii melkoisesti resursseja. Aktion Österbottenin tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Pohjanmaan yhdistykset ja kunnat. Tärkeimmät resurssit perustuvat vapaaehtoistyöhön ja maakunnan sosiaaliseen pääomaan. Maaseutukehityksen oppimiskulttuurin kehittäminen asettaa erityisvaatimuksia, koska suuri osa kehitettävistä asioista perustuu niin kutsuttuun hiljaiseen tietoon. On myös tärkeää kehittää LEADER-menetelmää edelleen ja edistää maaseudun asukkaiden valmiuksien parantamista myös jatkossa. On vahvistettava ihmisten kykyä ja pätevyyttä kohdata rakennemuutosten mukanaan tuomat haasteet. Aktion Österbotten aikoo sen vuoksi tehdä läheistä yhteistyötä erilaisten oppilaitosten kanssa, kuten Åbo Akademi Vaasassa sekä Yrkesakademin ja Optiman jatkokoulutusyksiköt. Yrittäjät ja yksityishenkilöt tarjoavat erikoisosaamistaan toimiala- ja hankekohtaisten haasteiden ratkaisemiseksi. Lisätäksemme maaseutukehityksen tehokkuutta haluamme eri tavoin panostaa osaamisen kehittämiseen tekemällä yhteistyötä Åbo Akademin ja muiden koulutuslaitosten kanssa. Esimerkiksi pohjanmaalaisen kylän analysointi yhteistyössä aktiivisten kyläneuvostojen tai kyläyhdistysten kanssa voisi sopia mahdollisten lopputöiden tai maaseutututkimukseen liittyvien väitöskirjojen aiheeksi. Ohjatakseen omaa työtään Aktion Österbotten on laatinut suunnitelman toimiakseen oppivana alueena maaseutukehityksessä.²⁶

Yhteistyö voidaan tarvittaessa varmistaa solmimalla osapuolten kesken yhteistyösopimus.²⁷ Yhteistyö viranomaisten kanssa on tärkeää, erityisesti Pohjanmaan liiton ja Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa. Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa on tärkeää tehokkaan hanke- ja strategiahallinnan sekä hankkeenomistajia hankkeen käytännön toteutuksessa tukevan yhteisen tiedotus- ja neuvontatoiminnan kannalta. Aktion Österbotten laatii yhdessä muiden toimijoiden ja Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa sopimuksen tai vastaavan asiakirjan aluetta koskevasta yhteistyöstä ja työnjaosta. Strategioiden koordinoinnissa käytetään maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) malleja, heidän sihteeristöään ja maaseutujaostoa, jossa Aktion Österbottenilla on aktiivinen rooli. Uudella ohjelmakaudella käytettävä uusi tuki on kumppanuussopimuksen laatiminen eri toimijoiden välillä. Tärkeitä yhteistyökumppaneita varsinkin elinkeinoelämän kehitykselle ovat muun muassa Vaasanseudun Kehitys Oy, Yritystalo Dynamo, Pietarsaaren seudun Kehitysyhtiö Concordia ja Kristiinankaupungin Elinkeinokeskus Oy. Yhteistyö on tärkeää alueella olevan tiedon hyödyntämiseksi.

Tavoitteet

Aktion Österbotten ylläpitää tehokasta, avointa ja palveluhaluista hallintoa, joka kannustaa oppimiseen seuraavasti:

- edistää Pohjanmaalla paikallista kehitystä sekä toimii maaseutukehityksen oppivana alueena.
- kehittää LEADER-menetelmää ja lisää paikallisyhteisöjen kapasiteettia
- korostaa hyvän hallinnon perusteita, sisäisten prosessien laatua ja nopeutta ja ylläpitää toimivia toiminnan laadunvarmistus- ja prosessikuvauksia sekä pyrkii yhä enenevässä määrin hakemusten nopeampaan ja luotettavampaan käsittelyyn sähköisesti
- saavuttaa tiedotuksen, neuvonnan ja koulutuksen avulla 5000 osanottajaa ohjelmakauden aikana

Toimenpiteet

²⁴ Hyvän hallinnon perusteet ovat liitteestä 8.

²⁵ Tiedotus- ja viestintästrategia on liitteessä 9.

²⁶ Suunnitelma toimimiselle oppivana alueena maaseudun kehittämisessä on liitteessä 10.

²⁷ Yhyres ry:n, Pirityiset ry:n ja Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa solmitut sopimukset ovat liitteessä 11.

Aktion Österbotten:

- mobilisoi 7 teemahanketta uudella ohjelmakaudella
- huolehtii yhteyksistä alueen ja valtion viranomaisiin ja osallistuu erilaisiin strategiatöihin
- harjoittaa yhteistyökumppaneille, hankkeen omistajille, medialle ja yleisölle suunnattua tiedotustoimintaa. Aktion Österbotten julkaisee toimintaa tukevia tiedotteita sekä laatii tiedotussuunnitelman
- kehittää yhteistyötä Pohjanmaan ELY-keskuksen, Pohjanmaan liiton ja muiden tärkeiden aluekehitysviranomaisten kanssa
- huolehtii alueellisista vastuualueista: kenttäkontakteista, mobilisoinnista ja seurannasta
- toteuttaa aktivointitoimia ja edistää alueen toimintaa, kokoaa toimialueen toimijat säännöllisesti maaseutuparlamenttiin
- tarjoaa osaamisen kehittämistä ja tukea hankkeen omistajille LEADER-menetelmän puitteissa yhteistyössä korkeakoulujen, koulutuslaitosten ja T&K-yksiköiden kanssa
- järjestää kursseja ja koulutuksia sekä arvioi toimintoja ja strategioiden vaikutusta yhdessä alueen toimijoiden kanssa

3.7 Muut tavoitteet, rahoitus ja seuranta

Muita koko LEADER-strategiaa 2014–2020 koskevia yleistavoitteita ovat:

- 100 uutta työpaikkaa
- 50 säilytettyä työpaikkaa

Hakemuksemme rahoituskehys perustuu kunnalliseen vastinrahoitukseen, jonka suuruus on 4 euroa asukasta kohti vuodessa.²⁸ Taulukosta 1 ilmenee julkinen kokonaisrahoitus (A). Haettu toimintaraha on mitoitettu LEADER-strategian tavoitteiden ja toiminnan mukaan. Jos strategialle myönnetty varat poikkeavat hakemuksesta, pidätämme oikeuden tarkistaa toimintarahan osuuden, joka saa olla korkeintaan 25 % julkisesta rahoituksesta (A). Seurantaindikaattorit vuorostaan ilmenevät seurantasuunnitelmasta ja ne perustuvat kehitysstrategian painopistealueisiin. Seurantaindikaattorit jaetaan ryhmiin Hanketavoitteet – toimenpiteet, Hanketavoitteet – määritetyt tuotto- ja tulostavoitteet, sekä Kehitystavoitteet – vaikutus paikallisyhteisön kehitykseen.²⁹

Taulukko 1. Pohjanmaan rannikon LEADER-strategia 2014–2020 (ei sis. toimintaraha)

	<i>EU (42 %)</i>	<i>Valtio (38 %)</i>	<i>Kunta (20 %)</i>	<i>Julk. yhteensä (A)</i>	<i>Yksityinen (35 % kokonais- summasta)</i>	<i>Yhteensä</i>
YHTEENSÄ	5.372.850	4.861.150	2.558.500	12.792.500	6.888.269	19.680.769

²⁸ Ks. liite 12.

²⁹ Yhteenveto tavoitteista ja seurantasuunnitelma ovat liitteessä 13.

Taulukko 2.

Toimintaraha 2014–2020

	<i>EU</i>	<i>Valtio</i>	<i>Kunta</i>	Julk. yhteensä	% A:sta taulukossa 1
Juoksevat kustannukset	237.038	214.463	112.875	564.375	4 %
Toiminnan tehostaminen ja edistäminen	711.113	643.388	338.625	1.693.125	14 %
YHTEENSÄ	948.150	857.850	451.500	2.257.500	18 %

Taulukko 3.

Pohjanmaan rannikon LEADER-strategia, sis. toimintarahan

	<i>EU</i>	<i>Valtio</i>	<i>Kunta</i>	Julkinen yhteensä	Kokonaisrahoitus	
					<i>Yksityinen</i>	Yhteensä
YHTEENSÄ	6.321.000	5.719.000	3.010.000	15.050.000	8.103.846	23.153.846